

ugyis csak nyűg volt az ő kezén s mint valami élő lelkiismeret folyton ott állott a háta megett. Tőle nem cselekedhetett kénye-kedve szerint.

Most már szabad! — így gondolkozik az erőszak nagy mestere. Am aligha így gondolkozik a nemzet nagy többsége, mely a szabadelvűpárt egyetlen erősségének, tisztességének éppen Apponyit és párthíveit tartotta.

Most ez a párt csapra ütötte a saját vérdényeit s a legegészségesebb vért kibocsátotta. Erősen hisszük, hogy ezzel ez a párt, mely már oly régen megérett a halálra, végső erőfeszítésében önmaga alkalmazta maga ellen a harakirit. A harakiri ugyan csúf neve az öngyilkosságnak (mint minden öngyilkosság csúf), de jelen esetben új életet jelent a nemzeti lökések mezején.

Apponyi pedig férfias és önértetes lépésével visszaadta magát önmagának, mikor menekült abból a sűrű, fojtó légkörből, s megerősítette a benne bizók hitét, ami bizon az utóbbi időben tanúsított ingadozó viselkedése miatt egy kissé megcsappant.

Ha következetes akar lenni s nem fog ismét ingadozni, nincs kétség benne, hogy ellenzékbe lép, vagy ellenzéket alakít, mert annyi csalódás és kísérletezés után beláthatja, hogy az ő politikai álláspontjával és politikai multjával nem foglalhat többé helyet abban a pártban, amely nem csinál titkot abból, hogy a politikát nem tartja olyan tényezőnek, a melynek életét és igazságát az erkölcsi tisztesség ad.

Fenkölt lelke, okossága, szépsége és kedvesége mindenkit meglepett és ezen kiváló tulajdonságok következtében vonzódott úgy hozzá királyunk I. Ferenc József Ő felsége, az akkor 24 éves ausztriai császár, hogy megkérte Erzsébet hercegnő kezét. A 16. évében járó szép hercegnő Európa legidélialisab uralkodói egyikének Ischiben 1853. augusztus 18-án menyasszonya és 1854-ben ápril 24-én pedig Becsben hitvese lett. Ezen örömnapp emlékére 336 magyar fogoly nyerte vissza szabadságát, a kik a hazaszeretet által ösztönözve, a baziért 1848-ban kardot fogtak, de legyőztetvén, hazságra ítéltettek.

Magyarországra 1857-ben jött először s a midőn a magyarok körében Pesten a Nemzeti színházban Ő felségével megjelent, a magyarság oly lelkesedéssel ünnepelte Erzsébet királynét, hogy ez könnyeket esalt a királyné szemébe. E könnyek az Olmützben snylódó 21 és a József-stadtban sanyargatott 100 magyar szabadságának voltak váltásdíja; mert a felség ezen örömtől és lelkesedéstől megindulva, viszonzni akarta a magyar nemzet szeretetének és ragaszkodásának nyilvánítását és kegyelmet osztott.

De ez még csak előjele volt annak a sok jónak, mit Erzsébet királyné Ő felsége Magyarországra és a magyar nemzet szabadságáért tett.

Első idejövetele alkalmával beutazta az országot, meg akarván ismerni drága hazánkat és népét. Ez utját azonban felbe kellett szakasztania, mert első gyermeke a kis Zsófia főhercegnő beteg lett és Budán meg is halt. Képzeltetik mennyire lesújtotta a fájdalom a felséges ural-

lta van hát az alkalom, egy erős, hatalmas keresztény szellemű politikai irányzat kialakítására és megerősítésére, mert nincs kétség benne, hogy Tisza csatlósával egyetemben nemsokára a mult emlékei közé fogtartozni.

Merry del Val a pápa államtitkára abból az alkalomból, hogy ő szentsége bíborossá nevezte ki, Callegari G.-val együtt, rövid, de szép beszéddel fejezte ki halaját Ő Szentsége előtt. A beszédet a „La Vera Roma” nov. 22-ki száma után közöljük magyar fordításban X. Pius válaszával együtt.

Szentséges Atya! A mily tökéletesen kell, hogy ismerjük és ismerjük is azt a méltóságot, melyet Szentséged nekünk adományozott, a mily fonséges előttünk a reánk bízott hivatal, éppen oly jól értjük, hogy a mi időnkben és a jelen körülmények közepette ezen magas méltóság tündöklő fényben áll előttünk nemcsak az igen nagy felelősség miatt, de mindenünknek, még életünknek mindenkor való feláldozását tekintve is. Mi, akik a megfeszített és tövissel koronázott Isteni Mesternek vagyunk tanítványai, örömmel öleljük át a keresztet és azt a példát követve, melyet Szentséged minden lépésében előnkbe tár, ezen magas méltóságban csak újabb indító okot akarunk látni arra, hogy minden tekintetben az Isten dicsőségéért és a lelkek üdvéért áldozzuk fel erőnket.”

Mire ő Szentsége így felelt:

„Jól esik nekünk, ha arra gondolunk, hogy ti erényetek-, tudásotok- és okosságotokkal, melyet eddig is kimitattatok előttünk, kérdelmelve a mi bizalmunkat és jóakarunkat, erős támaszaink lesztek, a míg csak az egyházat kormányozzuk, különös tekintettel ama viszonyokra, melyeket fontolgatnunk kell, hogy a katolikusok szabadságát megvédelmezzük és az igaz hittől elpártoltakat és a hitetleneket a hit szelid fényével világíthassuk meg.”

kodó párt. De a jó Isten azzal vigasztalta a bánatos szülőket, hogy az akkor már életben levő Gizella főhercegnőn kívül még két gyermeket ajándékozott nekik. Rudolf trónörökösét és Mária Valéria főhercegnőt, ki Ferenc Saluator kir. herceg hitvese, Gizella főhercegnőt, ki Lipót bajor hercegnek a neje.

Az a szomorú csapás, mely épen hazánkban érte a felséges uralkodó párt, nem riasztotta vissza nemes szívét. Magyarország és a magyar nemzet iránt táplált jóindulatával továbbra is boldogította drága hazánkat. És új hazája és népe iránti szeretetének újabb bizonyítékát adta akkor is, midőn megtanulta anyanyelvünket, azt a szép zengetes magyar nyelvet. Sőt később legkisebb gyermekével Mária Valéria főhercegnővel mindig magyarul imádkozott.

Tanára Falk Miksa volt, ki nem győzte eléggé magas tanítványának szorgalmát, igyekezetét és kötelességérzetét dicsérni. Fényes példa erre a következő eset is. Egy alkalommal a sok mindenféle elfoglaltságától kifáradva feküdt le a királyné, de akkor észbe jutott, hogy a következő napra nem készítette el feladatát. Felkelt és mivel nem akart senkit sem a környezetéből felzavarni azzal, hogy az iróeszközzeit és füzetét hozzák, elővett egy írót és egy darab papírt a naptárból és arra írta rá a feladatát. Másnap elbeszélte a dolgot tanárának és ezen szavak kíséretében nyújtotta át neki a papírt: „Ha már nem is teljesíthetem kötelességemet pontosan, legalább lássa, hogy a jóakaratom meg volt.” Látjátok kedves gyermekek, királyné volt és mégis

Katholikus egyetem Gyulafehérvárt.

Ezen címen között hosszabb vezető cikkünkre helyi lapjárunk — a Gyulafehérvár és Vidéke november 21-iki számában egy rövid replikával felelt. Lapunk a gyulafehérvári katolikus egyetem és ezzel kapcsolatban a Fogarasy-fele 2 millió koronás alap hováfordításának rendkívül fontos kérdéseivel bővebben fog foglalkozni a jövő státusgyűlésig, de azért már előre is megteszi észrevételeit a z. v. aláírású kis replikára. A replika lényege ezen négy pont körül forog:

1. A Közművelődés cikkirója teved azon állításában, hogy az erdélyi püspök a 12-ös bizottság kiküldéséhez való hozzájárulásával a státusgyűlésre ruházta át legfőbb jogát a gyulafehérvári katolikus egyetem felállítására, szervezésére körül. Ezt nem is teheti egy püspök mindaddig, míg püspöki hivataláról le nem mond.

2. Az alapító oklevelet rosszul értelmezi a Közművelődés cikkirója, mikor azt akarja kiolvasni, hogy a bölcsészeti fakultás felállításával közelebb jutunk az alapító szándékához, mint a teológiai fakultás szervezésével.

A bölcsészeti fakultás egyelőre nem számíthatna többre 25—30 hallgatónál; tehát önkéntül állítjuk föl.

4. Az egyetem szervezésénél az első kezdet — hittani fakultás felállítása. Minden más kezdet nem természetes és nem logikus.

Ezen pontokra válszunk addig is, míg hosszabb cikkben foglalkozhatunk az idevágó kérdések egész komplexumával, röviden a következő:

1. Az első ténykérdés lévén, egyszerűen hivatkozunk az idei státusgyűlés jegyzőkönyvére. Dörgö Albert kir. közjegyző állította, hogy a státusgyűlésnek semmi joga sincs foglalkozni az egyetem kérdésével. Mire a tagok zúgni kezdtek; Künnle Tivadar pedig Dörgőnek alaposan ellenmondott. Akkor püspök úr kijelenti, hogy boldogult előde a döntés jogát az ő kezébe tette ugyan le, de ő érezvén e fontos dolog

megtette inkább azt, hogy feláldozza az álmát, csak hogy el ne mulassza a kötelességét, mert szegyelte volna, hogy lefeküdjék a nélkül, hogy másnapra a leckéjét el ne készítse elől.

(Vége. köv.)

Üvöltő és táncoló dervisek.

A mohamedán vallás a zsidóságnak és kereszténységnek vegyülete ugyan, de e két vallásos felfogás hátrányára túlsúlyra emelkedtek főként szertartásaiban, de szellemében is a pogány elemek. A kontemplatív imádkozást a török nem igen ismeri; istentisztelete nagyobbrészt csak a Korán egyes részeinek gépies eldarálásából áll, hitehez inkább a külsőségekben ragaszkodik. Lelkesedett, sőt rajongást csak a dervisek tagjai között találunk, kik a legnagyobb fanatizmussal végzik előirt szertartásaikat.

A dervisek némileg megfelelnek a mi szerzeteseinknek, de műveltség és más tekintetben jóval alacsonyabb színvonalon állanak.

Az üvöltő dervisek a Rufai rendhez tartoznak, melyet az 1182-ben elhalt Rufai Súd Achmed alapított. Vallásos szertartásaikban világi egyének is részt vesznek, nagyobb részt az alacsonyabb néposztályból, mi azonban láttunk egy körülbelül örnagyi rangban lévő néger származású török tisztet is soraikban, ki a ceremónia alatt természetesen fehér szerzetesi ruháját viselte.

A belépő díj elég jelentékeny (körülbelül.

sulyát, a döntést megakartá osztani a státusgyűléssel.

Ez tény. Már pedig *contra factum non valet argumentum*.

Másfelől maga a replikázó egy közönséges egyházi jogi tévedésben szenved, mikor azt állítja, hogy egyházi vagyon feletti intézkedés jogáról a püspök le sem mondhat. Cáfoló példa erre éppen az erdélyi autonómia. Az autonómia nem egyéb, mint a vagyon és iskolák feletti püspöki jogkörnek átruházása az egyházmegyei képviseletre intézkedési jogosítványokkal. Vagy talán a státus vagyona nem egyházi vagyon?

2. Sajnáljuk, hogy replikázó másképpen értelmezi az alapító levelét, mikor az oly egyszerű, oly világos. Felfogásunk helyességét közelebbről szövegkritikai úton fogjuk megmagyarázni. Amár soha sem gondoltunk ennek szükségességére.

3. Replikázó felfogásában van egy kis ellentmondás. Ő egyetemet akar, magától értetődik, hogy csakis — élet- és versenyképes egyetemet. S alább még is rezignációval vallja be, hogy a bölcsészeti fakultás egyelőre nem számíthat többre 25—30 hallgatónál. Hát, kérjük, mikor számíthat majd többre? S minek akkor egyetem?

4. Hogy a hittani fakultás felállításának időrendbeli elsőbbsége volna természetes és logikus — egyszerűen tagadjuk, mert ez nem felel meg sem az alapító levél szövegének, sem tartalmának. Már pedig természetes és logikus csak az, ami az alapító oklevéllel megegyezik, minden egyéb pedig fantasztikus.

Kijelentjük — egyébként, hogy multkori cikkünknek nem volt más célja, mint kimutatni a tizenkettes bizottság határozatának elhírtelenkedését s állásfoglalásra bírni ezen határozattal szemben a státusgyűlést. Ezen célunkat részben el is értük.

Határozott állásfoglalásra még van időnk a jövő státusgyűlésig. Későbbi cikkeinknek éppen az lesz a feladata, hogy elősegítse egyházmegyeinkben egy teljesen kialakult, egységes közvélemény létrejöttét — ezen legfontosabb, leg-sürgösebb kérdés körül: — *Mi legyen a Fogarasy-féle alappal?*

Ha azonban tisztelt lapírtásunk ezen nehéz munkában részt akar venni, a felfogások tisztulásának céljából szívesen belekezdünk bármikor egy tárgyilagos polemikába. Csak tessék előbb az itt megjelölt kérdések közül egyet választani kiindulási pontul. Aztán egymásután a többinek is sorát ejtenők.

1. Az elsőrendű, vagy a másodrendű célok megvalósítása volna-e egyházmegyékre nézve hasznosabb?

2. Az elsőrendű célt megvalósíthatjuk-e saját erőnkkel? S ha — igen, mennyi idő alatt és mily erőforrások segítségével?

3. Mennyi pénz szükséges egy élet- és versenyképes katolikus egyetem felállításához?

4. Van-e reményünk, hogy a katolikus egyetemet felruházza az állam mindazon jogokkal, melyekkel az állami egyetemek bírnak?

5. Agyulafehérvári katolikus egyetem létesítése az anyagi támogatást illetően kelthetne-e országos érdeklődést?

6. A Fogarasy-féle alapítólevelével megengedi-e, hogy felállítsunk egy fakultást, plane a hittudományt, a másik kettőnek szervezésébe pedig — minimális számítás szerint — majd csak 30 év múlva kezdhesünk bele, de akkor is csak úgy, ha lesz elegendő pénz és remélhető lesz a teljes állami elismerés? Tessék ezen kérdések egyikébe, másikába bátran belevágni. A második vágást mi is nyomban utána tesszük.

Megjegyezzük végül, hogy eddigi fejtegetéseinkből s mostani megjegyzéseinkből se olvassa ki senki azt, mintha mi a Gyulafehérvárt felállítandó kath. egyetemnek elvből volnánk ellenzői. Óh nem! Elvből nagyon is helyeseljük a tervet, csak a módokat, melyekkel a megvalósításhoz akarnak fogni — nem! Meg nem felelő eszközökkel, oly rövid idő alatt hozzákezdenni egy ily nagy fontosságú közzététel létesítéséhez — ezt nem helyeselhetjük, mert attól tartunk, hogy a végén — szólás szerint — se pénz, se posztó.

X. y.

Reflexiók a kath. nagygyűlésre.

Tekintetes Szerkesztő úr!

Becsés lapja 45-ik számában olvastam a kath. nagygyűlés lefolyását. Olvastam terjedelmesen napi lapból az ott elhangzott beszédeket is. A T. szerkesztő úr egy jegyzetben óhajátását fejezi ki, illetve sajnálatát, hogy a gyűlés részletesebb leírására senki fel nem buzdult még. Az én véleményem szerint ekkora tudósítás a Közművelődéstől elég,*) ha csak a beszédeket közölni nem akarja.

Nekem azonban nem ezzel van jelenleg dolgom; arra sem érzem hivatottnak magamat, hogy a gyűlés szervezete felett, vagy lefolyásáról, még kevésbé az ott elhangzott beszédekről bírálatot mondjak, de egy sajnálatos körülmény tűnik fel nekem. Az ugyanis, hogy mint sötét éjszakán csillag nem ragyog, vagy csak alig egy-egy halvány, úgy nem találok a fejszéken a fa gyökerére tételét. Ez kell, így kell, úgy kell, de a bajok tulajdonképpen okaira alig mutatnak reá és gyógyszereket is csak másodrendűeket ajánlnak. Mi ennek az oka? Szerény véleményem szerint az, hogy a mi katolikus nagygyűlésünk a politikától úgy tartozkodik, úgy fél, hogy érinteni sem meri. Pedig a mi mai sajnós helyzetünknek nem csak nagyjában, de egészében a politika az oka. Nagy Sándor mondotta: nincsen kőfal, mit egy aranytal terheltszámár át ne ugrana. A liberálisizmus, ez az okos, de aranytal, a miénkkel terheltszámár, mely hány katolikus meggyőződésnek dugta be a száját aranytal? ki mer a katolikus nagyközül politizálni? Azaz hogy mernek, csak nem a kath. egyház és nép, hanem a liberálisizmus javára.

Hol van a nagygyűlések egyhangú tiltakozuk! felkiáltása az iskolák államosítása ellen? Csak gyenge, halovány sejtlem, a mi azt jelenti csak, hogy az nekünk nem tetszik. Hol van az autonómia nézve az egyhangú: követeljük! A felekezett sem nyertek udvariassággal, karitatív

*) Igen ám; csak hogy azt nem küldték, hanem úgy kellett összerakoztatni; de hát arra való a szerkesztő. Ugy-e?

1 korona), mindazonáltal az imaház zsufolásig telve volt idegeneknek.

Az istentisztelet imával kezdődik, melyet nem a rendes imaszövegben, hanem báránybőrről ülve végeznek. Körben ülve esendesen elmondják a Korán néhány versét, majd sorba állanak s fennhangon kezdik recitálni a la ilah ila la h szóttagokat, a mit a mohamedán hitvallásnak mondanak. Közben mélyen előre, illetve hátra hajolnak, szabályosan, ütemszerűen. A mozdulatok kezdetben egész esendések, később azonban mind gyorsabbakká válnak. A seik a csoport élére áll s lábával dobantva ad jelt a gyorsabb mozgásra.

A fehér ruhás dervisek örülten hajlonganak előre-hátra, kiabálásuk vad üvöltéssé fajul, már csak egy-egy szóttagot vehetni ki belőle; szájuk tájétezik, némelyiknek areáról esorog az izzadság. Ezalatt a kör közepén néhányan éles, átható hangon énekelik a profétát dicsőítő énekeket. A gyengébb idegzetű dervisek egyike-másika már csak halotthalványan, beesükköt szemmel, gépiesen végzi a mozdulatokat; minden pillanatban attól tartunk, hogy ajánlan roskad össze. Egyiket, a kibem már igazán csak alig volt letelek, félre állították a sorból.

Ekkor a seik hirtelen jelt ad, az ének megszűnik, a dervisek megállanak s az előre-hátra való örült mozgást esendes hajlongás váltja föl jobbra és balra. A kiáltás most is ugyanaz la-i-la-il-a-la. A mozgás fokozatosan ismét gyorsabb és gyorsabb lesz; főként az említett

szerecsen kapitány végzi a mozdulatokat nagy buzgósággal, mondhatni fanatikus dühvel. Ar tájétezik, fekete nyaka csupa víz az izzadságtól.

Közben a seik, háttal keletnek fordulva, az oltárszerű emelvény előtt a földre ül s kis gyermekeket visznek elébe, a kiknek nyakára és combjára óvatosan rálep. A mohamedánok e műveletnek nagy gyógyító erőt tulajdonítanak, tényleg azonban a kuruzslásnak egyik legveszedelmesebb faja, mert a legkisebb vigyázatlanság a gyermek halálát okozhatja.

Mint láthatjuk tehát, az üvöltő dervisek istentisztelete nemcsak kellemetlen az európai szemnek, de egyszerűen a józan ész törvényeivel is ellenkezik. Kolostorok, illetve imaházak Szkutariában van, Konstantinápolyban a Boszporuszászi partján elterülő negyedében.

Figyelmet érdemelnek a táncoló dervisek, kiknek kolostora a keresztény városrészen, Péranak egyik utcájában található föl. Az előbbiektől főként abban különböznek, hogy többféle fuvó és vonós hangszerek dallamára kiterjesztett karokkal körben forognak, a mi mindenestre rendkívül különös, bizarr, sőt némelyek szerint szédítő látványt nyújt, főként mikor később a forgás gyorsasága fokozódik. Közben a kar Isten egységéről s a világi élet hiúságáról énekel.

E sajátosság, a mi felfogásunktól teljesen elütő keleti istentiszteleti szertartások rendkívül mely benyomást gyakoroltak lelkiünkre, úgy, hogy

hatásuk alól később sem igen tudtuk magunkat kivonni. Szemeink előtt lebegték a hajlongó, fehérruhás dervisek, a mint kábultan, halotthalványan is hajtogatták: la-i-la-il-a-la!

Önként összehasonlítgattuk e vad szokásokat a kereszténység szertartásaival, kerestük a lélektani motívumokat, az összefüggő kapcsolot, de sikertelenül. Az egyetlen felhozható hasonlat, a flagellánsok szektája, a kereszténység ezen aberrációja sem állítható ezzel párhuzamba, mert az rendkívüli körülmények között, egy rémítő csapás súlya alatt keletkezett s az egyház és társadalom nyomása alatt csakhamar megszünt. Itt ellenben állandó intézménnyel, állandó szervezettel van dolgnak.

A mohamedán vallás az ember érzékiségét tartja első sorban szem előtt, nem gördit akadályokat ily természetes vágyai kielégítése elébe s az istentiszteletnél is erre kíván hatni. Az a körülmény azután, hogy a sajátosság, csodás keleti szertartások a fejlett műveltségű keresztény emberre kellemetlen, sőt visszataszító hatást gyakorolnak, csak azt bizonyítja, hogy a fejlődésben mennyire hátramaradt azok a népek, melynek körébe a keresztény hit világossága nem jutott el. Mert kétségtelen, hogy e dühös, fanatikus mozdulatok, melyek gyakran önkivételbe ejtik az illetőt, Isten dicsőítésére nem alkalmasak, sőt ellenkezőben állanak a józan ész és a természetes rend törvényeivel.

Gyárfás Elemér.

fejtegetésekkel, hanem minden lehető eszközt felhasználta arra nézve, hogy a „primo tolerari”-ból „aequiparari” fejlődjék, — azután bár még mindig esekély számban vannak, már ezzel sem elégednek meg, hanem az „aequiparari”-ból a „döllyös „regnare”-t teremtették meg. És ma csakugyan ők a hatalom. Ők tudták autonómiát teremteni, ők képesek kormányelnököket állítani.

Mi leszünk a kontraszt. A regnare reánk nézve letűnt. Most az „aequiparari”-ban vagyunk. És ha csak a tehetetlen és lenyűgözött alsó papság és szegény nép küzd és áll ki a politikai térre, akkor következik a 3-ik stádium, hogy csak megtűrnék, mint régebbi mi másokat, mert politikai téren és küzdelmek útján veszítették el jogainkat, és csakis úgy szerezhetjük vissza is. A német nagygyűlések a politikát is irányítják, miért nem szabad és lehet tehát annak a nagygyűlésre összegyűlt 15—16000 embernek, kiknek háta mögött milliók állnak, állást foglalnia és a liberalizmusnak a mi ügyeinkre nézve „megálljt” kiáltania. Hej az az arannyal terhelt állat sok katolikus meggyőződés köföldán keresztül tört már világiagnál és egyháziagnál egyaránt. Ezt sanylik a mi ügyeink és egyházunk ügyei. Ezért nem szól a nagygyűlés politikába.

Nem kívánom én ezzel azt, hogy pl. a reformáció eszközeit vegye elé a katolicizmus, hiszen lehet a politikában is tisztességes eszközöket használni. Már pedig valameddig egy olyan imponzus, vezető gyülekezet, mondhatnám a katolikus képvisellete nem kiáltja el a „tiltakozunk és követelünk”, addig még azt sem tudja a világ, hogy mi fáj nekünk, mit akarunk. Egyes lapok cikkei, sárlmai azok csak elhangzanak a pusztában, azokról címzetes katolikusaink tudomást sem szereznek.

És itt felmerül a kérdés, hogy helyes-e a katolikusoknak politikába vegyülnök, pl. a pap-ságnak vagy a nagy gyűlésnek. Erre nálamál sokkal világlatottabb emberek már és a német nagygyűlések régen igennel feleltek és társaságokban, hol e kérdést tárgyalva hallottam, többen nyilatkoztak igennel, mint nemmel. Mindenkor fentartom azonban, hogy csak a tisztesség határai között ott és akkor, hol és mikor értelme van. Miért ne gyakorolhatná a katolikus pap is e jogát, hiszen ő olyan fia a nemzetnek, olyan adófizető polgára a hazának, mint más. Végül is beláthatjuk már eddig, hogy az e téren való hanyagság, össze nem tartás miatt veszítettük el a regnare-t és még ha nem ebredünk, elveszithetünk mindent. Már állnak előttünk szomorú példák.

Ezen a leendő kath. egyetem sem segít. Miért? Valameddig nincsen határozott, szintvalló és követelő erős katolicizmus, mely megvédje annak az egyetemen katolikus voltát, elűzze onnan az állami befolyást, addig az sem lesz tiszta, nem lesz szeplőtlen katolikus. Az eddigieknek sorsa, azoknak sima kézzel keresztül vitt dekatholizálása és mindenek az izmusok szellemével, s embereivel való megtöltése eléggé igazolja állításomat.

Szerény véleményem tehát, hogy a kath. nagygyűlés legyen irányadója a katolicizmusnak a politikában is, különben sikertelen, felszeg marad, s talán nevesítés is a felekezeti előtt.) Azok minden gyűlésen politizálnak.

Pessimista.

Szabadelvűség!

Valahányszor e szót olvasom a lapokban, mindannyiszor vagy mosolygok, vagy sajnálkozom felette. Mosolygok, mert nagy garral használják emberek, kik nem tudják, mit teszen.

*) Ettől nem kell félni! Ellenkezőleg az utolsó nagygyűlés eredményeitől is megijedtek. Szerk.

mit jelent és mert a latin liberalizmus szónak helytelen fordítása, hiszen ebben az elv semmi alakban nem foglaltatik; mosolygok, mert a köny ember, annyi értelemben használja és ezek egytized része sem tudná hirtelen megmondani, hogy tulajdonképpen mit akar e szóval kifejezni. Sajnálkozom is azonban, mert egy ártatlan szóval sem eltek, élnék úgy vissza az emberek, mint ezzel. A használatban egy sínesen ilyen óriási konglomeratumot, vagy éppen semmit kifejező szó, mellyel annyi embert elámitottak, megcsaltak, tévútra vezettek volna, mint ezzel.

E szónak a minő szerepe a világon, olyan a fogalom is, mit kifejezzen. *Contradictio in terminis*. Szabadelvűség nem létezik. A rendes járású és gondolkozásának saját törvényei vannak. Itt nincsen szabadság. Az erkölcsi téren szintén örökérvényű törvények vannak. Szabadelvűség itt sem lehet. Politikai téren pedig a közérdek a tisztességes, a magánérdek pedig a stréberék, a konklós politikusok gondolkozásait szabályozzák, irányítják. Szabadelvűség itt sem létezik. Tehát ennek a szónak tulajdonképpen fogalom a valóságban nem felel meg, tehát ő maga egy hazugság, éppen mint a szerepe.

Végtelen fontos szerepet játszik pedig a politikában, a mióta egy politikai árnyalat, vagy mondjuk párt magát e jelzővel díszíti. Szabadelvű párt! Tiszta, egyszerű és józan gondolkodással nem jelenthet e más valamit, mint azt a pártot, a mellyel mindenki az elvek megvalósítása, vagy felállítás, vagy követése, érvényre juttatása tekintetében szabad. Ez lenne egy tökéletes konglomeratum, mert ha szabad, úgy minden pártállás törekvései és elvei megferhetnek. Születésem hibája, hogy minden felsőbb hatalommal szemben szeretek, az istenit kivéve, ellenkezéskedni, különben pesszimista nem is lehetnék és nem azért, hogy a hatalmat valakitől irigyelném, hiszen annak szükségességét, jogosultságát elismerem, hanem mert véremben van és mert a hatalom birtokosa törvénytelen-ségre könnyebben reádja fejét, ha valamilyen ellenzék büszkeségének kerékkötőül nem szolgál. Azt a hibát találok a szabadelvűpártnál, hogy ámbár mindenféle párti ember volt eddig benne, szabadon elveit egy sem vallhatta, ha csak hallani nem akarta: tessék a pártból kilépni, vagy mint legközelebb elhangzott: „okos ember a pártból kiugrik, mielőtt ugratnak.”*) E jelzőt tehát jogtalanul használja e párt.

Képviselő választáskor némely ember bele-tikkad ríkésolásába: „szabadelvű vagyok.” Nő ha elveid szabadok, gondolkodjál csak hangosan, hogy érzelmeid, miket pénz és pánka tömpított el, az ellenzékhez húznak és vagy elfojtják ezt nálad, vagy elkergetnek, ha az nem lehetséges. De te azért szabadelvű vagy atyafi!?

A megyéknek megyei és állami tisztviselői mind szabadelvűek, testületileg mennek szavazni Vasárnapjuk nincsen, de erre egy délelőtti adatik. Éppen csak kettő nem szabadelvű! E kettőt pedig vagy a közmondás kívánja: minden szabály alól van kivétel, vagy azért engedik meg, hogy cégérül szolgáljanak, hogy t. i. a tisztikar nincsen kényszer helyzetben. Most éppen, mivel fenyegetőztek az új kormány első teendője az ő szájuk bedugása lesz, a fizetés javítás keresztülvitelével. Szabadelvű igazságszolgáltatás lesz az is, olyan, mint a tisztviselők képviselőválasztási szabadsága.

A szabadelvű párt kormánya alatt mindenki szabad, de azért tetszés szerint szedi ki a polgárok zsebéből 100 és 100 cimen azok keresetét, jövedelmét. Ezekkel tehát nem vagyunk szabadok.

*) Hiszen éppen most történt, hogy Tisza gróf egy indítványt is a pártfegyelm alá tartozónak jelentett ki s ezért kellett Apponyinak a pártból kilépnie. Ilyen itt a szabadság! Szerk.

A szabadelvű párt uralma készítgeti a bé-kókat a felekezetre is, jogaikat esorbítja, javaik felett hatalmat gyakorol. Az iskolák felett az uralmat kezeibe ragadta, a megyék jogait folyton nyirbálja, tisztviselőit az egyszerűsítésnek gnyolt újításokkal le a jegyzőig, még jobban az asztalokhoz kötötte, úgy, hogy csak panasz és szatok hangzik ajkaikról. Szóval rendelkezik élők és holtak felett mindenható hatalommal, bilinesít ha másképp nem képes, arany bilineseket rak a nagyokra, de mindenkire illetgeti és mindezeket a nagyobb szabadság kedvéért!

Hol van itt a szabadság. A szabadelvű pártnak keresztelt kormányok uralma alatt, hol van a szabadság, kinek és minő szabadsága van?

Hasztalan keresem ezt, nem találok a szabadságot sem az egyén, sem a társadalom, sem a nép életében. Hány éve már tehát, hogy e jelző családja, ámitja a népet, ezt a vak népet és még ma sínesének kinyitva szemekim, a gonosz mostoha sírba dönti az árvát, de a sír szeléről szorgos gondoskodással, képmutató könyvekkel rángatja vissza. Azt teszi, hogy ő maga gondtalanul elhessen, ezt, hogy a világ előtt édes anyának látszassék. E gonosz mostoha, a szabadelvű párt tönkre tette anyagilag, erkölcsileg hon, tekintélyben kifelé az országot és mégis Tisza Pista akarja megmenteni. Tévédett a költő. A magyar nemzet még nem bűnhődte meg, úgy látszik, a mulat sem. P.

A magyarországi kath. sajtót támogató-egylet felhívása.

Ennekazigazán gyakorlati célzatú egyesületnek, mely Pozsonyban székel, alábbi felhívását ajánljuk olvasóink szíves figyelmébe:

Katolikusok! Magyarok! Ki katolikus és katolikusnak gondolkozik és érez, ki ezerezzes hazáját szereti és annak javát akarja, szövetezzék velünk ama minden rendet és rendszert fölforgató mozgalom ellen, mely a társadalmi és vallási élet téren folyton növekszik és különösen a ker. társadalom vesztére tör.

Ki nem látja, hogy a társadalom nap-nap után minden rétegeiben mindinkább elkereszténytelenedik és erkölcsileg mélyebbre és mélyebbre süllyed?

Ki nem érzi, hogy öme elkereszténytelenedés és erkölcsi süllyedés következtében omlik és bomlik, oszlik és foszlik minden rend és rendszer, a szellemi úgy mint az anyagi?

A vallástalanság ijeszten terjed már a nép alsó rétegeiben is.

A nép pedig a vallástalanság lejtőjén ijeszítő erő és hatalom; ha egyszer megmozdul, megindul, nincsen az az ellenerő és ellenhatalom, mely azt rontó-bontó rohamában föltartani képes volna.

Hogy mennyire igaz ez, a világtörténelemben azt tüze-verbé írva olvashatjuk.

Vallás nélkül veszve vannak népek és nemzetek, államok, országok és birodalmak.

A nagy tömeg következtetésében cselekszik, mint az egyes gondolkozik, ki talán még határt vél szabhatni a vallástalanság szönyű hullámokban hömpölygő áradatának.

Óriási vesz fenyegeti drága magyar hazánkat. Ki nézheti vesztét nyugodt szívvel? tétlenül?

Férfiak, kik látják e vészhozó fürgeteg tüzesen cikázó felhőt édes hazánk egén, kik szeretik az egyházat és a hazát; kik tudják, hogy a vallásosság és erkölcsösség minden társadalomnak alapkövei, fölkerekedtek, sorakoztak, tömörültek az egyház, a haza, a nemzet, a nép, a társadalom és rend védelmére és megalapít-

tották „A magyarországi kath. sajtót támogató-egyletet”, mely pártpolitikai irányzatot nem ismer és minden katolikus magyart arra szólítanak: Talpra katolikus magyarok, esatlakozzatok az együlethez.

Ez egylet, melynek alapszabályait a nm. m. k. Miniszterium jóváhagyta, melyre magára és minden tagjára annak idején a Szentatya XIII. Leo pápa apostoli áldását adta, megalakult.

Ő Eminenciája, Magyarország bíboros hercegprímása, valamint a püspöki kar több dicső tagja, a magasabb klerus kiváló alakjai, a művelt világiak közül nagytehtélyű urak és hölgyek már tagjai az együletnek.

Már most: Mit akar az egylet?

Az ekereszténytelenedés és erkölcsi súlydés tova-tovaterjedésének főoka: A keresztényellenes sajtó.

A kereszténységnek, az erkölcsiösségnek és rendnek eme ellensége ellen sikra kell szállnunk. Nem oly annyira a napisajtó ellen, mint inkább a bujtogató keresztényellenes folyó- és nem folyóiratok, az erkölcselene könyvek, az ügyvezett szenny- és rémregények, a hírhedt ponyvák és polyva-írományok ellen, melyek házalás útján kerülnek a nép közé, küzdenünk.

De talán azt kérdezi valaki: miért nevezi magát az egylet „katolikusnak” és miért fordulunk mi a katolikusokhoz?

Nem felekezeti izgatás ez?

1. Nem. Hiszen a katolikusoknak is megvan az a joguk és jussuk, annak tudni, érezni és vallani magukat a mik és a kik, a mely megvagyon a zsidóknak, reformátusoknak és evangélikusoknak.

2. Nem. Mert mi nekünk katolikusoknak az a meggyőződésünk, hogy a keresztény igazság csak egészben, úgy a mint azt a kath. anyaszentegyház bírja, lehet az az erős alap, melyen állanunk kell, ha sikerrel akarunk szembeállni a mind-nen rendet és rendszert fölforgató eszmékkel és mozgalommal.

3. Nem. Mert valamint a mi szemünkben minden keresztény, ki valóban hisz Krisztusban, mint Isten Fiában, testvérünk, és a mennyben jóhiszemű keresztény, katolikus is; úgy sokan, kik magukat katolikusoknak mondják, nagyon is „protestánsok”, t. i. a „protestálásban”, a kételkedésben és hiteltlenségben az egész kath. igazság egyes részeivel szemben, a mikor azok nekik nem tetszenek és kényelmetlenek.

Ez a mi álláspontunk.

Becsülettel és lovagiasággal kezdünk; de kitartóan helyt is állunk a törvény, jog- és igazságért és saját meggyőződésünkért.

Az egylet évi adományai: ingyen szetosztandó rőpiratok és füzetkék által hiszi célját elérheti.

Hogy ezt megvalósíthassa, számos tag közreműködésére van szüksége az együletnek.

Minden egyes tagra csak csekély áldozat esik.

Az alapítótag egyszerűenkorra 50 koronát, a rendes tag évenként 6 koronát, a pártolótag évenként 2 koronát fizet. Az adakozótagok évente 1 koronát, az imádkozó tagok évente 20 fillert fizetnek.

Minden tag évenként szép könyvet vagy esinost naptárt és az egylet rőpiratait ingyen kapja.

További felvilágosítást az alapszabályok adnak, melyeket minden tagnak megküld az egylet.

Ki nem hozná meg örömet a hitnek és a hazának ezt a csekély áldozatot.

Katolikus szívnek és magyar szívnek nem eshetik zokon ily áldozat.

Rajta tehát! Vállvetve fogjunk a munkához!

Embereljünk meg vegre magunkat!

Talpra katolikus magyar!

Legdrágább kincsünkért küzdünk: a hitért és a hazáért!

Égi Pátronánk! A Magyarok Nagyszónya velünk! — Központi iroda: „Pozsony”, Grössling-utca 14.

H I R E K.

— **Pápai áldás.** Mult szününkben már említettük, hogy püspök urunk gyfehérvári híveit ma, Advent első vasárnapján részesíti az ünneplés pápai áldásban. Erre a gyfehérvári főgím, ifjúsága is gondosan előkészült. Püspök Úr 27-én d. u. 4 órakor összegyűjtötte az ifjúságot az intézet kápolnájában s hathatós szavakkal buzdította őket a másnapi gyónás lelkiismeretes elvégzésére, hogy így méltóan részesülhessenek a szent atya áldásában.

— **Havi összejövetel.** Püspök urunk Rómából szerencsésen hazaérkezve folyó hó 27-én d. u. 5 órakor tartotta meg a papnövelő intézet kápolnájában a szokásos havi összejövetelt a központi papsággal. Az összejövetelen a központi papság teljes számban és gróf Mikes János gergőalfalvi plebános is részt vett.

— **Kinevezés.** Brassai József gergőszárhelyi okl. kántortanító Petrosénybe kántornak kinevezetett.

— **Megterés.** Gánya János a gör. kel. vallásból és neje Pálfi Rákhel s leányuk Róza az unitárius vallásból a róm. kath. anyaszentegyházba visszatértek és visszavetettek Kis-Kapuson november hó 25-én, mely alkalommal a visszavéő lelkész Tózsér László a gör. kel. egyházszakadásról és az unitárius vallás keletkezéséről és mibenlétéről tartott egy alkalmi oltárbeszédet. Megjegyzésre méltó, hogy a kiskapusi megterések — ez már a második család megterése ez éven s még többen készülnek — a vasárnaponkinti vespernyei ker. tanítások hatásának legbiztosabb eredményei a hitéletben: az egyszerű tanítások erős meggyőződést és biztos elhatározást szűnek a lelkekben.

— **Halalozások.** Veress Antal nagykászoni esperes plebános életének 61., áldozópapságának 38-ik évében folyó hó 25-én a reggeli órákban az Urban elhunyt. Született Nagy-Kásonföldtizen, 1843. évi július hó 7-én. A gimnáziumi osztályokat Csiksomlyón és Székelyudvarhelyt, theologiai tanulmányait a bécsi egyetemen a Pázmáneumban végezte. Az 1866. évi július 22-én áldozópappá felszenteltetvén, marosvásárhelyi gimnáziumi tanárnak, 1868-ban kolozsvári káplánnak; 1870-ben apanagyfalvi lelkésznek; 1875-ben esikszenttamási, 1886-ban gergőalfalvi és 1889-ben nagykászoni plebánosnak nevezetett ki. 1897-ben esperesi címmel és jelleggel az alesik-kászoni esperesi kerület vezetésével bizott meg, és 1901-ik év végével ez utóbbi állásától, megrongált egészségi állapota miatt, saját kérésére elismeréssel fölmentett.

Orbán Károly nyugalm. kolosmonostori plebános életének 74., áldozásának 51-ik évében hosszas szenvedés és a haldozóknak szentségének ájtatos felvétele után Kadicsfalván folyó hó 14-én az Urban esendesen elhunyt. Született Baróthon Háromszék megyében, 1830. évi február hó 11-én. Gimnáziumi tanulmányait Marosvásárhelyt, a bölcsészeti és theologiai tanfolyamot a gyfehérvári papnövelőben végezte. 1853. évi aug. 17-én áldozópappá szenteltetvén, gergőszentmiklósi káplánnak küldetett; 1857-ben homoródkarácsonfalvi lelkésznek, 1863-ban kadicsfalvi és 1887-ben pedig kolosmonostori plebánosnak nevezetett ki és 1899-ben saját kérésére nyugalomba bocsátott.

Mindkét testvérünkben egyházmegyénk egy-egy hitszilárd oszlopát siratja, imádkozunk érettük, hogy az Úr, kinek olyan hosszú éveken át hűséges szolgáló voltak, dicsőítse meg őket fáradalmaikért az egekben. R. i. s. p.

— **Szép, magasztos kettős egyházi ünnepély** folyt le e hó 15-ikén Govasdián. A vajdahunyadi m. kir. vasgyárhoz tartozó nagyolvasztó százeves üzembetartás után ugyszólva egészen újból felépített. Az építést Wilhelmb Ede helybéli üzemvezető mérnök vezette. Szakképzett, ügyes alkotásával a nagyolvasztó egészen új modern külső alakot nyert. Két völgy torkolatánál ez az új építmény festőies képet nyújt a kiránduló közönségnek. — Ugyanegy időben szintén száz évvel ezelőtt a szegény munkások filléreiből épített, de az időviszontagságok közepett némileg megromlaldott templomunkat is Schalát József főbányatanácsos és Wilhelmb Ede mérnök kezdeményezésére a pénzügyminiszteriumtól mint patronustól engedélyezett tetemes pénzüsszegeből, kívül-belül tatarozták, új oltárral és szószékkel ellátták. Az oltárt és szószéket a vasgyári hivatal Krause József selmechányai államilag segélyezett hazai oltárépítőnél rendelte meg. Mind kettő szép művészes kivitelű. A szobrok: szent Florián, szent István és szent László kiválóan sikerültek; egész megelégedésünket nyilváníttuk, dicséretére válik az építőnek. Ezen ügybuzgalommal vált lehetőségessé az a szép ünnepély, mely említett napon lefolyt. Már kora reggel mindenfelől egybeseregő ünnepies ruhába öltözött hívő közönség jelezte, hogy valami készülöben van. Mozsáragyuk jelzik, hogy Vajdahunyadról egy küllönvonat érkezik. A vonat megérkezvén, az ünnepélyre jött vendégek közt látjuk: Schalát József főbányatanácsost, a vasgyári hivatal főnökét, Stróci Román bányatanácsost, másodfőnököt, Jancsó Ernő főesperest, Csizsér Elek gardián t Latinák Gyula és Bucesk József főmérnököt, gyári bányauzemvezetőt stb. Az érkező vendégek, a nagyolvasztó munkásai, előttök a helybéli üzemvezető mérnökkel a vajdahunyadi m. kir. vasgyári zenekar indulója mellett szokott módon ünnepélyesen a templomba vonultak. Oltár és szószék megáldása után Jancsó Ernő főesperes a szószékre lépett, a templom százeves fennállásának jubileuma és oltárszentelés alkalmával szívét-lelkét emelő, maradandó becsesél bíró szép beszédet mondott. Majd a szentmisét mondotta teljes asszisztenciával. A szent mise alatt művészi ének és zene volt, ami Wilhelmb Ede üzemvezető mérnök szakavatottságát dicséri, aki a darabokat betanította. A legméltóságosabb Oltárszentéssel való áldás után ünnepélyes körmenetben két kilométer távol eső új nagy olvasztóhoz ment az ájtatos hívő közönség esdve, kérve a jó Isten bőséges áldását, oltalmazó kegyelmét, szent Florián védőszentjük pártfogását. A nagyolvasztóhoz érve szintén a főesperes tartalmas szép beszéde után, a kohót megáldotta. Az ünnepély, szentbeszéd, a szentmise és körmenet sokáig élni fog a hívők lelkében; a legnagyobb hálával teltek el az Isten iránt, imádtak a jövőkért... Az ünnepély után a vendégszerető üzemvezető asztalánál volt az ünnepi lakoma. A kegyes jószívű mívelt háziasszony Wilhelmb Edené nem kimélt semmi fáradtságot, hogy az ünnepély ezen irányban is növelje. Minden megvolt. Szébbnél szebb pohárköszöntőket mondtak régi jó szokás szerint.

Egy jelelvolt.

— **Az „Erdélyi Prot. Lap”** a Bánffy-féle pártalkulás alkalmából a következő sorokkal kedveskedik lapunknak. „Apáthy István dr., ki — melleleg megjegyezve — róm. kath. vallásu, beszéde során a következőleg nyilatkozik a néppártrol: „A néppárt programjában nincs elvi tartalom.”

lom. Azt csak a felekezeti türelmetlenség toborozta össze. A fegyvereit majd ennek, majd annak a pártnak szolgálatába adja, aszerint, a mint szűkkörü érdekeit jobban véli szolgálhatni: olyan érdekeket, a melyek lehetnek a magyar nemzeti állam érdekeivel egyezők, de lehetnek azokkal ellenkezők is, amint hogy velük már nem egyszer valósággal ellentétbe is jutottak. *Mi először vagyunk magyarok és csak azután, nagyon sokára, katolikusok, protestánsok, vagy más vallásuk. Én részemről, tiz taliánért sem áldoznék fel, ha a római pápa székében ül is, egyetlen hajdudoroghi magyart!* Hogy mily tömbölő lelkekisére e szavakat: azt leírni lehetetlen. Valóban itt a magyar vallás proklamált. Az „Ellenzék” tudósításából ez a rész talán (!) véletlenül (?) kimaradt. De reméljük, hogy a gyulafehérvári „Közművelődés” meg fogja látni. Lássá! — Ilyen a nemlelkialis katolikus ember. Az ilyenekkel öröm együtt dolgozni s konstatáljuk, hogy az új pártnak ilyen katolikusok vannak. Szorítsunk testvéri kezét velük. Ezek a Bethlen Gábor és a pápens-kori kath. testvéreink. Becsüljük meg őket.*

Láthatja t. lapársunk, hogy mi az ő kedvességét azzal honoráltuk, hogy sorait szóról-szóra közöltettük. Egy kis megjegyzésünk azonban van. Úgy látszik t. lapársunk megint alaposan felült, mint már olyan sokszor s haragszik, hogy az „Ellenzék” is nem ült fel vele együtt. Hát mi az „Ellenzék”-et komoly lapnak tartjuk s Apáthy István uról, a kolozsvári tud. egyetem rektoráról sem tesszük fel, hogy ilyen bolondgombokkal traktálta volna legújabb elvtársait. Az a tomboló lelkesedés, valamint a közölt híres sorok tehát bizonyára egy legújabb szabású firkonc agyrére — az E. P. L. azonban nem válogató. Ha netalán tán a közlemény mégis való lenne: akkor sem haragszunk, hanem ajánljuk, hogyha „az ilyenekkel öröm együtt dolgozni” — hát csak dolgozzanak kompániában, méltók egymásra. Mi a következő bolondgombokat is szépen elrakározzuk méltó okulás végett!

— **Szekely eselédleányok oktatása.** Brassóól írják, hogy az ottani szent Ferenc rendű apácák zárdájában minden vasár- és ünnepnapon délután összegyűlnek a szekely eselédleányok és rendszeres oktatást nyernek a női kézi munkából: a varrásból, a horgolásból és a vallástani elemekből. Míg ezen oktatással egyrészt igen sok hasznátalan sétálástól és hiábavaló időrablástól vonatnak el ezen eselédleányok, másrészt sok üdvös és hasznos házi teendőkben nyernek alapos jártasságot. A „Brassói szekelytársaság” ezen fáradozásaiért már többször köszönetét és elismerését is fejezte ki a nemeslelkű nővéreknek — és épen ezért mi ezen követésre méltó példa után nem is füzünk semmi kommentárt.

„Gyulafehérvár és Vidéke” címen új közgazdasági és társadalmi hetilap indult meg városunkban Felsőzseghy Lajos dr. ügyvéd szerkesztésében. Bevallott célja, hogy Gyulafehérvárnak és vidékének érdekeit bátran és függetlenül képviselje, a hiányokat megszüntesse, a bajok orvoslását előmozdítsa, mert — miként mondja — városunknak eddig nem volt olyan lapja, mely mindezeket szem előtt tartotta volna. Alapoztuk az eddig megjelent két számot, de bizony egy sort sem találtunk olyat a közérdek szolgálatában, melyet az eddigi sajtó már ezer meg ezerfel nem tált volna. Am lehet, hogy lapársunk szerencsésebb lesz mint régi lapársai s szavára az aszfaltot mindenki háza előtt tisztán fogja tartani, a villanylámpások nappali ragyogással vígan fognak égni, a kátyúk önmaguktól kifognak száradni és feltöltődni, s — horribile dictu még vízvezeték is

magától s a mi fő költség nélkül fog épülni, a piacon vásári rend lesz stb. stb. Csak előre!

— **A kántortanító urak szíves figyelmébe!**

A szeretet ünnepe közeledik. Gondoltok-e szeretett kartársaim arra, hogy a szent ünnepeken a „karácsonyi pásztorjáték” előadásával a jó keresztény hívőknek lelki örömet és élvezetet szereztek? s hogy a kiket a jó Isten jobb móddal áldott meg, azokat a játék rendezésével a szegény iskolás gyermekek főlegéyezésére ösztönözték? Ha igen, akkor keressetek fel sorriatokkal; s én mindazon kath. iskolának, a hova „karácsonyi pásztorjáték” című művecském még nem jutott volna el, Püspök Urunk kegyes jószágából ingyen 5—10 drbot azonnal küldök; esobhogly és portóra 40 fillért kérek beküldeni. A könyvecskében a leközölt énekek, s az előadásra vonatkozó tudnivalók bennfoglaltatnak. A pásztorjáték két hét alatt könnyen betanítható, az előadás esekely kiadással jár, a mi részünkről csak egy kis jóakarát, buzgóság és kintartás kell, s akkor fáradságunkat siker koronázza. Kövác s Nándor kántortanító.

A lugos.*)

Ha már a Főszerkesztő úr lugosában vagyunk, esevégünk egy kiesit a mult heti szunyog-ról, melyet mérges haragjában egy fecske nyomban, amint őt megesipte, fel is falt. De lássuk, a szunyog csipése igazságos, a fecske haragja jogos volt-e?

Egyik espereskerületi gyűlésen felolvastattott, hogy bizony a pápi szt. gyakorlatokon meditáció helyett beszélgetés, pletykázás steffele járja, ennél fogva tehát delendum est. Sajnos, hogy ilyesmi csakugyan fordult elő, különösen a esiksomlyói gyakorlatokról hallottam, hogy sokan épen azért nem mennek mostanában ekzerceiumokra, mivel ott nines egyéb, mint ifjúkori emlékeik és házi ügyeik-bajaik elbeszélése egymásnak. Ha ez így van, akkor valóban a pápi szentgyakorlat az ilyen könnyelmű lelkéknél célját nem is érheti el. Avagy fog-e igekezni ama pap a breviarium recitálásának megtanulására, ki azzal menti ennek elhanyagolását, mert őt egykor erre nem tanították meg; ha a lelkigyakorlat vezetőjének dörgedelmes szava: „ki a breviariumot minden ok nélkül elhanyagolja, halálosan vetkezik”, ahelyett, hogy fölöttök elmélkednek, a mindennapi élet-ről folytatott esevések szürke homályában elpárolognak? Vagy megtisztítja majd a szentgyakorlatok után oltárait, tabernakulumát a portól és a pokhátólól a pap, kinek szívéből és elméjéből a szivar füstje mellett azonnal elszállanak a konferencia siralmas hangjai a templomok rondasága miatt? Vagy tesz-e erős föl-tételeket magának mikor, még ott is ide nem való dolgokról fecseg és anekdotázik? Ily könnyelmű lelkek szolgáltattak okot kegyes szívű főpásztorunknak is idei „Dei juvante gratia” körlevelében kifejezett szomorúságára. Ezekből tehát láthatjuk, hogy a szunyognak csipése nem volt igazságtalan, mit azok is lelküimeretükben be kell, hogy ismerjenek, kik csakugyan a szentgyakorlatok alatt több szórakozást engednek meg maguknak, mint amennyit a tempus liberum előir.

Ebből azt is megtudtuk, hogy a fecske nem jogosan falta fel a szegény szunyogot. Mert ha ez az ekzerceiumok seibet feltárta, effőlött nem haragra lobbani, hanem azok orvoslásáról kellett volna gondolkodnia. Sebeket szárnyelgyintgetésekkel nem lehet gyógyítani; azokra vagy irt kell tenni, vagy a vadhust kivágni. Az meg épen meg nem engedhető, hogy fűröztéskor a

* Ebben az ügyben több felszólalást is kaptunk. Közlétkben, a menyiben tárgyilagosa, sorrendet tartunk.

vízzel együtt a gyermek is kiöntessék. Azért ha vannak hibák, azok javítandók, nem pedig palastolandók. De hogyan, talán szigorú felügyelet vagy másnemű kényszer alkalmazásával? Ments Isten! ilyenektől. Hisz azon ekzerceiumokon jelenlevők mind pápi emberek, kiknek tudniok kell miért gyűlnek ott össze! Tudják is mindnyájan, csak sokan elfelejtik azonnal. Az ilyeneknek tehát élenken szívükre kell venniök, hogy mily nagy felelősséggel tartoznak Istennek, ha ama napokban túlaradóan kiöntött kegyelmeit haszon nélkül engedik eltűnni; meg kell jól gondolniök, hogy az Ur nem köteles kegyelmeivel minden pillanatban az embert megkínálni, s azért az adott alkalmat fel kell használni, nem lévén biztosok benne, vajjon ad-e még kegyelmet. Szigorúan fel kell tenniök magukban, hogy egészen meg akarnak újulni; de ezen akarat aztán legyen szilárd, melyet többé semmi házi, körülményi viszonyok otthon se ingathassanak meg. Ezt pedig esakis komoly elmélkedések által érhetik el. Próbálja meg mindenki életét az ekzerceiumokon hallott szt. beszédek szerint megítélni, a javítandókat javítani: bizonyos lehet benne, hogy egészen megújodva tér vissza otthonába. De ha még azon három nap alatt is mindig a közönséges élet kaleidoszkopja forog fejében, akkor senki se esodálkozzék, hogy rája nézve a szt. gyakorlat semmi hatással nem volt, mert ezt önaga akadályozta meg, miért nagy felelőssége leend Isten előtt. Mindennek lelkiismeretes megfigyelése be fogja zárni a csvegő ajkait, be fogja dugni a szemfüles füleit jobban, mint a duktori felügyelet v. más kényszereszköz.

Azon edes reményben, hogy e kis esevéssel a szunyogcsipés okozta sajtóságot kissé enyhíttetem, a kedves fecske jámbor haragját lecsilapítottam, szívelyes búcsut mondok a Főszerkesztő urnak. Istenvelünk!

TANÚGY.

Az „alsófehérmegyei róm. kath. tanító-egyesület”

f. hó 25-en Szászsebesen tartotta rendes öszi közgyűlést. A gyűlést ennek szentmise előzte meg, melyet Imets F. Jákó apát-kanonok, kerületi főesperes mondott. Azután a szászsebesi róm. kath. népiskola tágas tantermében Resch S. Lőrinc helyi tanító tartott gyakorlati tanítást az osztatlan népiskola III. osztályával ismertetve, illetőleg ismételve a vegyesajkú tanulókkal az alanyi és állítványi jelzöt, mely tanítás a későbbi részletes bíralat alapján, megfelelt a várakozásnak.

Tanulásiág eszmecsere fejlődött ki a bíralat folyamán, mely nem annyira kritika, mint jóindulatú tanácsok, nézetek és vélemények nyilvánítása akart lenni s miután a gyakorlati tanítás a már azelőtt feldolgozott tananyag ismétléséből állott, melyben inkább a módszert mutatta be a tanító, határozatlan kimondott, hogy ezután minden gyakorlati tanítás alkalmával új tananyag dolgoztassék fel s lehetőleg más iskolában is levő tanító is működjék közé gyakorlat. tanításával.

Dr. Kóródy Péter pápai kamarás, nyitotta meg mint új elnök a gyűlést igen szép tartalomdús beszédben, melyben nyomatékosan utalt a vallás-erkölcsös nevelés szükséges voltára, azután a hazafias érzés és kötelesség teljesítés fejlesztésére. Az elnöki megnyitó beszéd után a gyűlés megemlékezvén a tanítók nagyilekű jötevejéről, Wagner Sándor főgimn. tanár indítványára távirati úton üdvözlő kegyelmes atyánk, püspök úr ő méltóságát. Az utolsó gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése

után Wagner Sándor főgimn. tanár tartott szabad előadást II. Rákóczy Ferenc korszakáról, melyet mindnyájan a megjelent vendégekkel együtt a legnagyobb megfigyeléssel hallgatánk végig, s lelkesedéssel fogadtattott el a jeles szónoknak azon hazafias indítványa, hogy szólítsa fel egyesületünk az összes honi testvér-egyesületeket, hogy felirattal csatlakozzanak azon országos mozgalomhoz, hogy az 1715. évi XI-ik törvénycikk töröltessék az ország törvénykönyvéből. Nagy elismeréssel, hálaival és köszönettel adózott a gyűlés a hatásos előadásért. Majd Resch L. György olvasta fel az egyházi ének- és zenéről írt nagyönis tanulmányt és jellemző értékesítést, melyben szatirikusan ostromolta a manapság divatozó zenés-művészeket, ismertetve az újabb elfogadott egyöntetű eljárás szükségességét és hangsúlyozta, hogy az elemi iskolában is legalább heti egy órában tanítani kell az egyházi éneket, alsó osztályokban egy, felsőkben két szöveggel. A gyűlés felkérte felolvasót, hogy helyesléssel és nagy tetszéssel fogadott felolvasását, másoknak okulásra és tanulságra volt miatt tegye közzé a Közművelődésben, egyben jegyzőkönyvíleg is köszönetet nyilvánítsa a felolvasónak.

A pályatétel közül az egyik dolgozatra csak egy pályamunka érkezett be, mely nem üti meg ugyan teljesen a mértéket, mindazonáltal a pályadíjnak felel, 10 koronával jutalmaztatott meg. Szerzője Resch S. Lőrinc.

A másik dolgozatra két pályamunka érkezett be, de minthogy a bírálók véleménye szerint egyik sem fejtette meg teljesen a tételt, határozottak, hogy ezen tétel újra kitérjenek pályatételül 20 korona pályadíjjal. Ezzel kapcsolatban jelenté elnök, hogy püspök úr ő méltósága újabb pályatételre kizárhatása végett újból 40 koronát keszkeskedett adományozni, az új pályakérdéseket később fogja az elnökség megállapítani s a tagoknak kellő időben tudomására hozni.

A jövő gyűlés helyeül Tövis jelöltetett ki.

Tanítói gyűlés.

Az udvarhelyi róm. kath. espereskerületi tanítói egylet sövidéki fiókköre a f. évi november hó 16-án Szentmáson tartotta őszi gyűlést. A tagok elnök részvételén kívül mint vendégek megjelentek: Szeimlér Ferenc sz. udvarhelyi főgimn. tanár; a havasalfi testvér fiókkör részéről pedig György Lázár máréfalvi, Péterffy Lőrincz vágási plébánosok, Jártó Áron vágási kántortanító, továbbá a hitközség számos tagja mint hallgató. A gyűlés lefolyása a következő volt:

Szentmise és a Szentlélek segítségül hívása után a helybeli róm. kath. iskola tantermebe összegyűlvén, első sorban Süller István helybeli plébános tanított a hittanból a II-ik osztályban az iteletről, majd Antal János helybeli kántortanító tanított az I-ös osztályban a fonómimikai módszer szerint ismertetve a „l” hangját és betűjét. A gyakorlati tanítások után Süller István tartotta meg az elnöki megnyitóját, melyben hangoztatva a társadalomnak a tanítók iránti kívánalmait, fejtegeti az önművelés szükségességét, hogy így iskoláinkban annál nagyobb gondot fordíthassunk az ész, az értelem fejlesztésére, nem feledkezve meg a vallásos szellem ápolásáról, mert csak így lesznek képesek iskoláinkból kikerülő növendékeink majdán az életben helyüket derekasan betölteni. A testület zajos éljenzéssel fogadta szeretett elnökének megnyitóját, mely után Gál Sándor oroszhgyei k. tanító karnagy vezetésével Gál Mihály, Antal János, Péterffy Béla és Petres

Gyula négyszólamu éneket adtak elő. A mult gyűlés jegyzőkönyve felolvasatván észrevétel nélkül hitelesítették. Ezután elnök jelenté, hogy Szeimlér Ferenc főgimnáziumi tanár, a ki kiváló érdeklődéssel viseltetik a székely katolikus tanító-egyesületek működése iránt, megjelent e gyűlésen, sőt egy szabad előadásra is vállalkozott. Miután az elnöki előterjesztés nyomán támadt eljenzés lecsillag, Szeimlér tanár szép szavakkal üdvözli a testületet, fejtegeti, hogy úgy a tanítói, mint a tanári kar hivatásából kifolyólag egy-egy tarisznyával látja el a reá bízott ifjúságot az élet útjára, azonban midőn növendékünk kilép az iskolából az életbe, a látható és láthatatlan ellenségek egész sorozata igyekszik kiszélesíteni a tarisznyából azt a jó utratóval, melyet mi tettünk beleje. Így ismerteti a budapesti egyetemen a közelmúltban történt dolgokat, hogy habár az ifjúság egyrésze nyíltan a kereszt és az abból fakadó eszmék mellett küzd, egy másik nagy része az ifjúságnak lábbal tiporja Krisztus magasztos tanait és hangoztatja, hogy a katolikus igazságot le kell törni, meg kell alázni, sőt akadnak egyetemi tanárok, kik a katedrálról hirdetnek ilyen athéista elveket. És mi kath. tanfőriak, ha ilyen jelenségeket látunk, azon meggyőződésre jövünk, hogy az iskolából kikerülő ifjúságot nem hagyhatjuk magára. Megemlékezik a katolikus nagygyűlésekről, azok áldásdús működéséről, ismerteti a katolikus körök fontos hivatását és a valóságból merített példákkel eseteli azok működésének eredményeit. S tekintettel arra, hogy éppen nekünk katolikus tanítóknak és papságnak karöltés kötelességünk erkölcsileg megmenteni a székely népet lelkesen buzdít ilyen katolikus körök alakítására, hogy így annál könnyebben felemelhesük a katolikus öntudatot azon magaslatra, a melyről a vallástalanság és erkölcstelenség homoktalaját a kath. hitélet föllendítésével megköthetjük.

Nagy és mély hatást gyakorolt a lelkes hangú előadás, mely után Gyurcsoveczné Balácsi Mária úleki tanító nő szavalt Szász Károlynak „Angyal és Ördög” című költeményét, majd Gyurcsovecz Károly felolvasottily címmel: „Vallás-erkölcsi irány a nevelésben”, végül Gál Sándor karnagy vezetésével ismét négyszólamu ének fejezte be az előadások sorozatát. Őt pere szünet után a bírálatok következtek, melyeknek folyamán mindkét tanítást jól sikerültnek minősítették, az összes előadónak köszönetet fejeztek ki, Szeimlér Ferenc tanár lelkes előadásáért pedig Kereszty Lajos indítványára jegyzőkönyvíleg fejezi ki a testület hálás köszönetét.

Indítványok során Gál Sándor oroszhgyei k. tanító felszólal és kegyeletes szavakkal emlékezik meg a mult hónapban elhalt kartársunk Petress Bálint volt máréfalvi kántortanítóról, a testület pedig megilletődéssel fejezi ki részvételt és elhunyt kartársunk emlékéit jegyzőkönyvbe iktatja. A jövő gyűlés helyének, idejének és tárgysorozatának megállapítása után elnök megköszönve úgy a vendégek, mint általában a tagok megjelenését, a gyűlést berekeszti.

Gyurcsovecz Károly,
f. köri jegyző.

C S A R N O K.

Krisztus csodálatos arcképe.

Bíborban született Constantinnak Krisztus kegyelméből római császárnak különböző forrásokból összegyűjtött történelmi értékesése.

Görögöből fordította: Ávédik Lukács főesperes.

(Folytatás.)

Miután így a eselvetéstől megszabadultak, ugyanazon erőmegfeszítéssel a város falain kívül helyezett ostromgépeket is megtámadták és hirtelen eze-

ket is összegezték és az abban levő katonák közül sokat elpusztítanak. Már az önbizalom annyira elfogá őket, hogy a falakról sűrűn hajgálták a köveket, azok dobálása és zúdítása által az elfajult ellenség vezérének és sok másnak halálát okozták. Ehhez járult még az is, hogy a városon kívül a polgárok megegetésére gyűjtött máglyának tüzeit, melyet olajja és sok másféle anyag mérhetlen halmazának rátételével táplálták, a kegyesen segítő isteni képnek ereje azok ellen fordította, a kik felgyűjtották.

Midőn ugyanis Eulalisa a falakról kezeit kiterjesztve, a városba ment, a mint oda ért, hirtelen erős szélvihar támadt és a lángot azok ellen fordította, kik a máglyát felgyűjtötták, s ez utánok harapóvív, úgy összegezte őket, mint hajdan a kaldeusokat.

Ez az elbeszélés nem fülesiklándozás vagy igazság látszatának kiszínezése végett, tanuk nélkül egyszerűen, általunk költött mese, mert erről egyszerre három patriarcha, Job alexandriai, Kristóf antiókiai és Vazul jeruzsálemi patriarcha is írt, s hogy ez így van, Theofil császárhoz küldött levelükben, a ki a szent képeknek irtója vala, nyilvánossá tettek, midőn t. i. egyik terjedelmes jelentésükben az isteni képeknek kegyeletben és tiszteltben való tartásáról értekeztek. Különb a legjobban megbizonyosodhatik valaki erről, ha azt a levelet, mely sokféle fordításban megvan, elolvassa. Sőt ha valaki Evagrius egyháztörténetét figyelmesebben elolvassa, teljesen észreveszi, mily nagy dolgot közül ő negyedik könyvében ezen szent kép felől. Elmondja ugyanis, hogy más okokból is, de főleg azon okból indította meg a háborút Chosru, hogy kimutassa, miszerint téves az, a mit Edessa városáról a keresztények kürtölnek, hogy azt semmi erővel sem lehet elfoglalni és lerombolni. Mert midőn egy pillanat alatt katonáinak sűrű tömegével, a kik sikeres erőmegfeszítéssel rendkívül gyorsan végezték a munkát, óriási mennyiségű fát hordatott volna össze és ezekből cölöpöridítményt készítve mintegy kettős falal kerítette volna be a várost s aztán meg a cölöpfalai közti űreget egymásra hányt földdel megtöltötte volna, ebből egy másik, támadásra szánt, s a város falainál magasabb fal keletkezett. S szinte készen volt arra, hogy innen, a magasból a lövegek özönét zúdítsa a falvédő őrségre. Látták tehát a polgárok, hogy velök szembe valódi hegygyé nőnek fel a falak, melyen át az ellenség, mint egy sikról bizonyos eredménnyel juthat be a városba. Jól lehet feljebb-meddig tanácstalanul állottak a polgárok, mégis a mennyire, tehetségük engedte, ellenkező erő megfeszítéssel az új fal körül védelmi árkot húznak, hogy annak melyén, ha sikerülne, az erősítő cölöpöket meggyűjták, s így aztán széthullván a töltés, azt a roppant nagy, szinte átlomszerűleg keletkezett falat leronták és a föld színevel egyenlővé tegyék. De mikor az árok is elkészült és a tüzet a fák közé vetették, nem sikerült a dolog úgy, a mint kívánták, mert nyers földdel lévén a fák köze kitöltve, sőt maguk a fák is még zöldek lévén, a tűz új táplálék nélkül nem kaphatott bele a cölöpzetbe. Csak miután a frissen ázott sáncba a szent képet bevitték és szentelt vízzel a máglyát meghintették, kezdett a láng élenkben és hatékonyabban lobogni, lévén a szentelt víz a tüze olaj. Isteni erejével védelme lett azoknak, a kik a dolgot tervezték; így, aztán a fölesapó láng mindent, a mi útjában állott elhamvasztott.

Ekkor a perzsa király elvesztvén reményét a város elfoglalása iránt, mivel tudta, hogy honnét nyerték a polgárok a segítséget, hajlandónak mutatkozott a békealkudozásokra és megkötvén a békét, visszatért országába. (Folyt. köv.)

AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. STATUS IGAZGATÓTANÁCSÁTÓL.

Sz. 2009—1903.

PÁLYÁZATI HIRDETÉS

tanári állásra.

Az erd. róm. kath. status csiksomlyói főgimnáziumához a magyar, német tanszékre pályázatot hirdetünk. A helyettes tanár fizetése 1600 korona, a rendes tanár fizetése 2400 korona, 200 korona ötödéves korpótlék és 500 korona lakáspénz.

Az életkort, vallást, családi állapotot, végzett tanulmányt, hadkötelezettségi viszonyt és netalán eddigi szolgálatot igazoló okmányokkal és tanári képesítő oklevéllel felszerelt folyamodványok **f. évi december hó 5-ig** Méltóságos és Főtisztelendő Gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök úrhoz Gyulafehérvárra adandók.

Kolozsivárt, 1903. november hó 25-én.

az alelnök helyett:

Pap Farkas,
ig. tanácsos.

Dr. Boeskor Mihály,
titkár h.

Az ezredéves Országos kiállításon kiállítási éremmel kitüntetve, kitűnő izlésért és jeles munkákért.

CSUKA ANDRÁS

papi szabó, reverenda- és czimada-készítő.

Az 1896. évi orsz. kiállításon a bíboros herceg-prímás rendeleteit állította ki. — 1877. óta készít papi és polgári ruhákat, birretum, pallium muczétumokat és czimadákat stb.

Budapest, IV. Papnövelde-u. 8. I. 11. ajtó II. ud.

Czégemet a t. papság figyelmébe ajánlom, törekvesem oda lesz irányulva, hogy megrendelőimet jutányos árak mellett pontos és lelkiismeretes kiszolgálás által teljesen kielegítsen.

A Dr. SCHMIDT fő-törzs és tisztí- orvos-fele

FÜLOLAJ

gyógyít időszakos süketseget, fulfajást, fül- és nagyothallást, meg idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 2 frt a Dr. ROTSCHEK EMIL gyógyszerárában. DÉBRECZEN.

**Anyakönyvi
másolatokhoz
szükséges rova-
tos iverk, vala-
mint másféle
lelkési hiv.
nyomtatványok
kaphatók
Papp György
könyvnyomtató
intézetében
Gyulafehérvárt.**

SZŐLŐLUGAST

ültessünk minden ház mellé és kertjeinkben föld- és homoktalajon.

Erre azonban nem minden szőlőfaj alkalmas, (bár kuszó természetű) mert nagyobb része ha meg-nő is, termést nem hoz, ezért sokan nem érték el eredményt eddig. — hol lugasnak alkalmas fajokat ültettek, azok bőven ellátják házukat az egész szőlőérés idején a legkitűnőbb muskataly és más édes szőlőkkel.

A szőlő hazánkban mindenütt megterem s ninesen oly ház, melynek fala mellett a legeseke-lyebb gondozással felnevelhető nem volna, ezen-kivül más épületeknek, kerteknek, kerítéseknek stb. a legremekebb díszé, anélkül, hogy legkevesebb helyet is elfoglalna az egyébre használható részek-ből. Ez a legháladatosabb gyümölcs, mert minden évben terem.

A fajok ismertetésére vonatkozó, színes fény-nyomatu katalógus bárkinek ingyen és bérmentve küldetik meg, aki címét egy levelezőlapon tudatja.

Czím: Ermeléki első szőlőültvénytelep Nagy-Kagya, u. p. Székelyhíd.

Sürgöny. Blaskovits Sokszorosan kitüntetve.

TEMLÖM FESTÉS.

Első orszá-
gós műes-
tészeti és
iparműve-
szetiintézet
Alapítottát
1887-b en.

Olajba oltárkép

magas centm.	50	70	90	100	125	160	180	220
korona	35.—	40.—	55.—	70.—	100.—	125.—	170.—	200.—

Egy életnagyságú arckép, mert örök becsé van és egyszemind szabadsz, továbbá előnyös nász-, név- és születésnap, vagy egyéb alkalmi és ünnepi ajándéku szolgál. — Ezeket az arcképeket bármilyen beküldött fénykép után a legfinomabb kivitelben készítem e

Nagysága	25×32	35×45	55×65	65×80	75×110	85×125	100×150
	18	25	40	55	95	120	180

Poichromozott fa-szobrok,
aranyozott széllel

magas centm.	50	70	90	120	140	150	160	175	180	200
korona	30.—	40.—	50.—	100.—	135.—	150.—	170.—	185.—	240.—	300.—